

Marjolein van Bodegom

In samenwerking met Fieny Pijls en Jacqueline Wansink

WEET HOE JE LEERT!

Ontdek welke leerstrategieën werken
voor je kind en voor jezelf

Weet hoe je leert! – Marjolein van Bodegom
© 2025 Uitgeverij Panta Rhei, Katwijk aan Zee

ISBN 978.90.8840.279.1
NUR 100

Grafische verzorging: FTP-Focus to Prepress, Zoetermeer
Foto's p. 7 en achterkant omslag: © PhotoLaP.nl
© Illustraties p. 21, 30, 37, 63, 103, 131, 139, 141, 149, 159, 169, 177, 187, 197, 203, 209, 225, 250-253:
Lada Anikina
Dank aan Saskia Schepers voor het gebruik van de afbeelding op p. 88

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Voorwoord	7
Inleiding	11
Deel 1 Hoe leert, denkt en communiceert het brein?	19
Hoofdstuk 1	21
Jij en je kind leren op jullie eigen manier	
1.1 Leren	22
1.2 De grote sprong naar het schoolsysteem	26
1.3 Lezen – dé manier waarop wij het brein van onze kinderen trainen	28
1.4 Ontdekken wat nodig is om te leren is vaak een puzzel	34
Hoofdstuk 2	37
Het onzichtbare denken en het zichtbare gedrag	
2.1 Wat denken is.....	39
2.2 De invloed van denkvoorkeuren op leren en communiceren	43
2.3 Je denkvoorkeuren domineren onder stress	49
2.4 De kracht van het kennen van je eigen denk- en gedragsvoorkeuren	53
Hoofdstuk 3	63
Communiceren op een manier die wél binnenkomt	
3.1 Als woorden langs elkaar heen gaan	64
3.2 Wat kinderen horen in onze woorden	66
3.3 Stress en wat er aan informatie binnenkomt	72

Hoofdstuk 4	75
Het brein en wat het nodig heeft om te leren	
4.1 Het brein verandert voortdurend	76
4.2 De opbouw van het brein	77
4.2.1 Hoe het jonge brein groeit	77
4.2.2 Het fundament van het brein – de reflexen	80
4.2.3 Breinontwikkeling en tweedimensionale schermen	82
4.3 Het niet gangbare brein	87
4.4 Eerst overleven, dan succes	89
4.5 Het brein en schools leren	91
4.6 Hygiëne voor het brein	93
4.6.1 Basisvoorwaarden voor het brein om te kunnen leren	93
4.6.1.1 Slaap, rust & beweging – de basis voor een leerbaar brein	95
4.6.1.2 De fysieke omgeving – wat werkt voor de meeste breinen	98
4.6.1.3 Voeding, water en de hart–darm–brein lus	98
4.6.2 Schermgebruik managen bij pubers	101
4.6.3 Emotional Freedom Technique (EFT) in het kort	102
Hoofdstuk 5	103
Ontdek de leervoorkeuren van je kind	
5.1 Wat houdt de MILS methode in?	104
5.2 De zes leervoorkeuren	108
5.3 Waarom deze methode werkt	112
Case Pieter, ideale voorkeuren binnen ons schoolsysteem	113
5.4 De opzet van een MILS onderzoek is anders dan een gewone vragenlijst	118
5.5 Het oplossen van de ‘puzzelkinderen’	121
5.6 De weg naar passende leerstrategieën	124
5.6.1 Wat zegt de wetenschap?	124
5.6.2 Wat kun jij als ouder doen?	127
Deel 2 De zes MILS leervoorkeuren in theorie en praktijk	129
Hoofdstuk 6	131
Woordslim – leren van tekst op papier	
Case Daan, woordslim 16	134
Case Lucas, woordslim 16 en meerbegaafd	137

Hoofdstuk 7	139
Luisterslim – leren door te luisteren	
Case Meyra, luisterslim 8	143
Case Stefano, luisterslim 20	145
Hoofdstuk 8	149
Beeldslim – leren van plaatjes	
Case Yara, beeldslim 4	153
Case Eefje, beeldslim 24	155
Hoofdstuk 9a	159
Stappen denken – laag – willen weten waarom iets geleerd moet worden	
Case Tess, stappen denken 8	163
Case Liam, stappen denken 4	166
Hoofdstuk 9b	169
Stappen denken – hoog – structuur en detail nodig hebben	
Case Milou, stappen denken 24	172
Case Finn, stappen denken 32	175
Hoofdstuk 10	177
Beweging nodig – hoeveelheid beweging die leren ondersteunt	
Case Vicky, beweging nodig 32	181
Case Tania, beweging nodig 28	183
Hoofdstuk 11	187
Samen leren – wel of niet leren met anderen samen	
Case Benjamin, samen leren 24 en moeder Annette, samen leren 36	190
Case Nora, samen leren 4	192
Deel 3 Het MILS onderzoek in de dagelijkse omgeving	195
Hoofdstuk 12	197
Het MILS onderzoek in het basisonderwijs (PO)	
Hoofdstuk 13	203
Het MILS onderzoek in huiswerkinstituten	

Hoofdstuk 14	209
Het MILS onderzoek in het voortgezet onderwijs (VO)	
Hoofdstuk 15	215
Het MILS onderzoek in gezinnen – reflectie hoofdstuk	
Case Janneke, Angelique en Harco	217
Case Veronika, Katherina en Kees	220
Hoofdstuk 16	225
Het MILS onderzoek in organisaties	
Case Olivia – auditief 4, interpersoonlijk 8	232
Hoofdstuk 17	235
De toekomst van leren	
17.1 Inzichten om mee te nemen	236
17.2 De toekomst van leren met voorkeuren in gedachten	237
17.3 De toekomst van leren met AI	238
17.4 Vooruitgang in technologische hulpmiddelen biedt mogelijkheden	240
17.5 Leren in de toekomst	240
17.6 Jouw kracht als ouder.....	242
Dankwoord	243
Annex 1 Huishoudelijke taken per leeftijd met motivatietips	246
Annex 2 Lijst gespecialiseerde Functioneel Optometristen	249
Annex 3 MILS Moves – tips om het brein te laten draaien	250
Annex 4 Emotional Freedom Technique (EFT)	254
Bronnen	256
Literatuur – voor ouders die verder willen lezen	260

VOORWOORD

“Why try to fit in when you were born to stand out?” (Dr Seuss)

Dat ieder mens anders is en andere mogelijkheden heeft, werd mij al vroeg duidelijk. Mijn ouders sleepten mij vanaf mijn derde levensjaar over de wereldbol. In elke cultuur herkende ik verschillen én overeenkomsten tussen mensen. Zelf belandde ik steeds weer in een ander schoolsysteem. Dat ging zeker niet altijd makkelijk. Onderwijsuitdagingen kende ik van dichtbij en waar ik ook kwam, ik leek net weer iets anders te zijn dan de rest.

Op mijn negentiende keerde ik terug naar Nederland. Ik koos ervoor om psychologie te gaan studeren, met de droom te ontdekken waar al die verschillen toch vandaan kwamen. Bij ‘Cognitiewetenschappen’, met onder andere het vak ‘Intelligente onderwijssystemen’, vond ik mijn stek. Intussen startte mijn moeder een taleninstituut waar ik ging werken: Eurolinguïst. We zochten naar een onderscheidende aanpak voor de intensieve taaltrainingen en dachten aan computerondersteund onderwijs. Op de universiteit zag ik op het prikbord een briefje van Fieny Pijls hangen, een van mijn docenten. Ze zocht hulp bij een experiment over computerondersteund talenonderwijs. Ik meldde me aan als assistent, ik kon haar een mooie onderzoekspopulatie aanbieden. Sindsdien zijn onze levens op vele manieren verbonden gebleven.

Een aantal jaren later leidde een samenwerking met Dartmouth College tot de ontwikkeling van MILS (Meer Inzicht in LeerStrategieën). We gebruikten MILS bij de intake om leervoorkeuren bij volwassenen vast te stellen en individuele trainingen op maat te ontwikkelen. Voor de één betekende dat bijvoorbeeld meer uren met cassettebandjes en voor de ander meer één-op-één uren met een docent. Maar begin jaren negentig bleek de tijd nog niet rijp om MILS breder in te zetten. Lang niet iedereen wilde toen al 'dieper het brein in'. Ik verliet daarom het familiebedrijf en ging andere dingen doen.

In 2011 werd mijn dochter negen. Op haar montessorischool vroeg ik wanneer ze inzicht zou krijgen in haar leervoorkeuren. Ik werd meewarig aangekeken. Daar had je weer zo'n ouder. Na een grondige zoektocht moest ik de school gelijk geven: een programma als MILS bestond niet voor kinderen. Samen met een oud-studiemaatje ontwikkelde ik daarom een jeugdversie voor kinderen van negen tot achttien jaar. Al snel bleek dat volwassenen prima verder konden met het inzicht in hun leervoorkeuren en kleine aanpassingen aan hun manier van leren. Maar kinderen keken me glazig aan: "Hoe doe je dat dan, leren?" Zo startte de ontwikkeling van de MILS methode, die leerstrategieën combineert met de gevonden leervoorkeuren.

In 2012 begon ik Bureau van Bodegom. De hoofdactiviteit werd het opleiden van MILS coaches. Mijn drijfveer? Leren makkelijker maken voor zoveel mogelijk kinderen. Niet in mijn eentje, maar wel samen met een netwerk van mensen die willen dat leerlingen en volwassenen tot bloei komen. Dat netwerk voelt als een enorme rijkdom. En zonder dat netwerk was dit boek er niet gekomen.

Toen Bureau van Bodegom tien jaar bestond, vonden de coaches dat er nu echt een MILS boek moest komen. Ik zag de bui al hangen: een druk bedrijf runnen, promotieonderzoek doen en dan ook nog een boek schrijven. Maar de coaches boden aan om het samen te schrijven. Daar zei ik geen nee tegen. "Marjolein, wij verzamelen de cases en de verhalen. Als jij de theorie oppakt, doen wij de rest." En zo geschiedde. Onder leiding van Jacqueline Wansink kwamen de cases tot stand, met hulp van vele coaches. Fieny redigeerde en schreef mee en ik bewaakte het MILS hart van het geheel.

Het is een boek geworden met verhalen uit de praktijk en een heldere uitleg. Want de tijd is er zo langzamerhand wél rijp voor. 'We zijn allemaal anders' heeft een naam gekregen: *neurodiversiteit*. We hebben het begrip *neurodivergente breinen* voor die breinen die afwijken van 'het gemiddelde'. Meer inzicht in je eigen brein wordt vanzelfsprekender. Helaas is de nood ook groter, want de uitval in ons onderwijs neemt toe.

Tijdens het schrijven dacht ik dagelijks aan de gezichten die oplichten zodra kinderen zich gehoord en gezien voelen. Aan ouders die zichtbaar ontspannen als er wél dingen blijken te zijn die ze kunnen doen voor hun kind. Aan leerlingen die met hangende schouders binnenkomen en met een rechte rug de voordeur weer uitlopen. Dáár doen wij het voor. Met dit boek hopen we die effecten – toegenomen zelfvertrouwen en meer onderling begrip – voor zo veel mogelijk kinderen en hun ouders te bereiken.

En daarmee komen we bij jou. Dit boek helpt je om met een frisse blik naar het unieke brein van jouw kind te kijken. Het biedt niet alleen een taal voor leervoorkeuren, maar ook inzichten en gereedschap. Je begrijpt hoe informatie bij jouw kind binnenkomt, waar het vastloopt en welke kleine aanpassingen een groot verschil maken. Zodat leren weer leuker wordt. Ik wens je veel leesplezier.

Marjolein van Bodegom
Leidschendam, november 2025